ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)

της 22ας Ιουνίου 2011 *

Στην υπόθεση C-346/09,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, που υπέβαλε το Gerechtshof 's-Gravenhage (Κάτω Χώρες) με απόφαση της 18ης Αυγούστου 2009, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 28 Αυγούστου 2009, στο πλαίσιο της δίκης

Staat der Nederlanden

κατά

Denkavit Nederland BV κ.λπ.,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους J.N. Cunha Rodrigues, πρόεδρο τμήματος, A. Arabadjiev, A. Rosas (εισηγητή), U. Lõhmus και A. Ó Caoimh, δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

γενικός εισαγγελέας: P. Cruz Villalón
γραμματέας: R. Şereş, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 7ης Σεπτεμβρίου 2010,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— οι Denkavit Nederland BV κ.λπ., εκπροσωπούμενες από τον H. Ferment, advocaat,

— η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις C. Wissels και M. de Ree,

— η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους M. Lumma, J. Möller και N. Graf Vitzthum,

— η Σουηδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την A. Falk και τον A. Engman,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους F. Jimeno Fernández και B. Burggraaf,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 18ης Νοεμβρίου 2010,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης στον τομέα της χρήσεως μεταποιημένων ζωικών πρωτεϊνών στη διατροφή των ζώων και ειδικότερα των ακόλουθων πράξεων:

— της οδηγίας 90/425/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 1990, σχετικά με τους κτηνιατρικούς και ζωοτεχνικούς ελέγχους που εφαρμόζονται στο ενδοκοινοτικό εμπόριο ορισμένων ζώντων ζώων και προϊόντων με προοπτική την υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς (ΕΕ L 224, σ. 29)·

— της αποφάσεως 94/381/ΕΚ της Επιτροπής, της 27ης Ιουνίου 1994, για τη θέσπιση ορισμένων μέτρων προστασίας που αφορούν τη σπογγοειδή εγκεφαλοπάθεια των βοοειδών και τη χορήγηση πρωτεϊνών που προέρχονται από θηλαστικά (ΕΕ L 172, σ. 23)·

— της αποφάσεως 2000/766/ΕΚ του Συμβουλίου, της 4ης Δεκεμβρίου 2000, περί ορισμένων μέτρων προστασίας σχετικά με τις μεταδοτικές σπογγώδεις εγκεφαλοπάθειες και τη χρησιμοποίηση ζωικών πρωτεϊνών στη διατροφή των ζώων (ΕΕ L 306, σ. 32), και

— της αποφάσεως 2001/9/ΕΚ της Επιτροπής, της 29ης Δεκεμβρίου 2000, σχετικά με τα μέτρα ελέγχου που απαιτούνται για την εφαρμογή της απόφασης 2000/766 (ΕΕ 2001, L 2, σ. 32).

2 Η εν λόγω αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ του Staat der Nederlanden και των Denkavit Nederland BV κ.λπ. (στο εξής: Denkavit κ.λπ.), ήτοι διαφόρων εταιριών παραγωγής τροφίμων για ζώα, καθώς και μιας εταιρίας διανομής πρώτων υλών για τα εν λόγω τρόφιμα. Η διαφορά αυτή έχει ως αντικείμενο τη συμβατότητα με το δίκαιο της Ένωσης μιας προσωρινής εθνικής ρυθμίσεως που επιβάλλει, για την προστασία κατά της σπογγώδους εγκεφαλοπάθειας των βοοειδών (στο εξής: ΣΕΒ), απαγόρευση παραγωγής και εμπορίας μεταποιημένων ζωικών πρωτεϊνών στη διατροφή των ζώων εκτροφής, στο μέτρο που η απαγόρευση αυτή, αφενός, θεσπίστηκε και τέθηκε σε ισχύ μετά την έκδοση αλλά πριν την έναρξη ισχύος αποφάσεως της Ευρωπαϊκής Ένωσης προβλέπουσας την εν λόγω απαγόρευση και, αφετέρου, εφαρμοζόταν, πριν από την έναρξη ισχύος της αποφάσεως αυτής, στα ιχθυάλευρα και το όξινο φωσφορικό ασβέστιο, ενώ για τα προϊόντα αυτά χωρούσε εξαίρεση από την επιβαλλόμενη με την εν λόγω απόφαση απαγόρευση.

Το νομικό πλαίσιο

Η κανονιστική ρύθμιση της Ενώσεως

Η οδηγία 90/425

3 Κατά τη δεύτερη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 90/425, επιβάλλεται η εξάλειψη των εμποδίων κτηνιατρικής και ζωοτεχνικής φύσεως όσον αφορά την ανάπτυξη των ενδοκοινοτικών συναλλαγών των εν λόγω ζώων και προϊόντων ζωικής προελεύσεως, προκειμένου να ενισχύσει την αρμονική λειτουργία των κοινών οργανώσεων αγοράς για τα ζώα και τα προϊόντα ζωικής προελεύσεως.

4 Κατά τη δέκατη αιτιολογική σκέψη της ίδιας οδηγίας, πρέπει να προβλεφθεί προς τούτο καθεστώς διασφαλίσεως και, ιδίως για λόγους αποτελεσματικότητας, η ευθύνη ανήκει καταρχήν στο κράτος αποστολής.

5 Η δωδέκατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 90/425 ορίζει ότι, μέχρις ότου προβλεφθούν κοινοτικοί κανόνες, θα πρέπει να τηρηθούν, για τα ζώα και τα προϊόντα τα οποία δεν έχουν αποτελέσει αντικείμενο εναρμονισμένων κανόνων, οι απαιτήσεις του κράτους προορισμού, στον βαθμό που είναι σύμφωνες με το άρθρο 36 της Συνθήκης ΕΟΚ (ακολούθως άρθρο 36 της Συνθήκης ΕΚ και, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 30 ΕΚ).

6 Το άρθρο 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας αυτής ορίζει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη φροντίζουν ώστε οι κτηνιατρικοί έλεγχοι που πρέπει να γίνονται επί των ζώντων ζώων και των προϊόντων που καλύπτονται από τις οδηγίες που απαριθμούνται στο παράρτημα Α ή επί αυτών που αναφέρονται στο άρθρο 21, πρώτο εδάφιο, και τα οποία προορίζονται για το εμπόριο, να μην διενεργούνται πλέον, με την επιφύλαξη του άρθρου 7, στα σύνορα, αλλά να διενεργούνται σύμφωνα με τις διατάξεις της παρούσας οδηγίας.»

7 Το άρθρο 10, παράγραφος 1, της ίδιας οδηγίας έχει ως εξής:

«Κάθε κράτος μέλος ανακοινώνει αμέσως στα άλλα κράτη μέλη και την Επιτροπή, εκτός από την εμφάνιση στην επικράτειά τους των ασθενειών που προβλέπονται στην οδηγία 82/894/ΕΟΚ, την εμφάνιση οποιασδήποτε ζωονόσου, ασθενείας ή αιτίας που ενδέχεται να συνιστά σοβαρό κίνδυνο για τα ζώα ή την υγεία των ανθρώπων.

Το κράτος μέλος αποστολής θέτει αμέσως σε εφαρμογή τα μέτρα καταπολέμησης ή πρόληψης που προβλέπονται από την κοινοτική νομοθεσία, και ιδίως τον καθορισμό των ζωνών προστασίας που προβλέπονται σε αυτήν ή θεσπίζει οποιοδήποτε άλλο μέτρο κρίνει κατάλληλο.

Το κράτος μέλος προορισμού ή διαμετακόμισης το οποίο, κατά τη διενέργεια ελέγχου που προβλέπεται από το άρθρο 5, διαπιστώνει μια από τις ασθένειες ή αιτίες που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο, μπορεί να λαμβάνει, εάν είναι απαραίτητο, προληπτικά μέτρα που προβλέπονται από την κοινοτική νομοθεσία, συμπεριλαμβανομένης της απομόνωσης των ζώων.

Μέχρις ότου ληφθούν τα σχετικά μέτρα, σύμφωνα με την παράγραφο 4, το κράτος μέλος προορισμού μπορεί, για σοβαρούς λόγους προστασίας της δημόσιας υγείας ή της υγείας των ζώων, να λαμβάνει συντηρητικά μέτρα έναντι των συγκεκριμένων εκμεταλλεύσεων κέντρων ή οργανισμών ή, σε περίπτωση επιζωοτίας, έναντι της ζώνης προστασίας που προβλέπεται από την κοινοτική νομοθεσία.

Τα μέτρα που λαμβάνονται από τα κράτη μέλη κοινοποιούνται αμέσως στην Επιτροπή και τα άλλα κράτη μέλη.»

8 Σε κάθε περίπτωση, η Επιτροπή εξετάζει την κατάσταση, το συντομότερο δυνατό, στα πλαίσια της μόνιμης κτηνιατρικής επιτροπής που προβλέπεται στο άρθρο 17 της εν λόγω οδηγίας, τα απαραίτητα μέτρα για τα ζώα, τα προϊόντα και τα παράγωγα προϊόντα των εν λόγω ζώων. Η Επιτροπή παρακολουθεί την εξέλιξη της κατάστασης και, με την ίδια διαδικασία, τροποποιεί ή ακυρώνει, ανάλογα με αυτήν την εξέλιξη, τις ληφθείσες αποφάσεις.

Η οδηγία 90/667/ΕΟΚ

9 Το άρθρο 13, παράγραφος 1, της οδηγίας 90/667/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 1990, για τη θέσπιση υγειονομικών κανόνων για τη διάθεση και τη μεταποίηση ζωικών αποβλήτων, τη διάθεσή τους στην αγορά και την προστασία από τους παθογόνους οργανισμούς των ζωοτροφών ζωικής προέλευσης ή με βάση τα ψάρια και για την τροποποίηση της οδηγίας 90/425/ΕΟΚ (ΕΕ L 363, σ. 51), έχει ως εξής:

«Η οδηγία [90/425] εφαρμόζεται ιδίως όσον αφορά τη διοργάνωση και την παρακολούθηση των ελέγχων που διενεργούνται από το κράτος μέλος προορισμού, καθώς και τα εφαρμοστέα μέτρα διασφαλίσεως.»

Η οδηγία 92/118/ΕΟΚ

10 Το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 92/118/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 1992, για τον καθορισμό των όρων υγειονομικού ελέγχου καθώς και των υγειονομικών όρων που διέπουν το εμπόριο και τις εισαγωγές στην Κοινότητα προϊόντων που δεν υπόκεινται, όσον αφορά τους προαναφερόμενους όρους, στις ειδικές κοινοτικές ρυθμίσεις που αναφέρονται στο κεφάλαιο Ι του παραρτήματος Α της οδηγίας 89/662/ΕΟΚ και, όσον αφορά τους παθογόνους παράγοντες, της οδηγίας 90/425/ΕΟΚ (ΕΕ L 62, σ. 49), έχει ως εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας νοούνται ως:

[…]

ε) *μεταποιημένες ζωικές πρωτεΐνες για τη διατροφή των ζώων*: οι ζωικές πρωτεΐνες οι οποίες έχουν υποστεί κατάλληλη επεξεργασία ώστε να είναι κατάλληλες για να χρησιμοποιηθούν απευθείας ως ζωοτροφές ή ως συστατικά ζωοτροφών. Στις πρωτεΐνες αυτές περιλαμβάνονται το ιχθυάλευρο, το κρεατάλευρο, το οστεάλευρο, το χηλάλευρο, το κερατάλευρο, το αιματάλευρο, το πτεράλευρο, τα αποξηραμένα ινώδη κατάλοιπα ξυγκιών και άλλα παρόμοια προϊόντα, συμπεριλαμβανομένων των μειγμάτων που περιέχουν τα προϊόντα αυτά·

[…]».

11 Κατά το άρθρο 7, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας, το άρθρο 10 της οδηγίας 90/425 εφαρμόζεται στα προϊόντα που καλύπτονται από την πρώτη αυτή οδηγία.

Η απόφαση 94/381

12 Η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση 94/381 βάσει της οδηγίας 90/425 και ειδικότερα βάσει του άρθρου της 10, παράγραφος 4.

13 Κατά το άρθρο 1, παράγραφος 1, της αποφάσεως αυτής, τα κράτη μέλη όφειλαν να απαγορεύσουν τη χορήγηση στα μηρυκαστικά ζωοτροφών με πρωτεΐνη προερχόμενη από ιστούς θηλαστικών. Η παράγραφος 2 του ίδιου άρθρου προέβλεπε, ωστόσο, ότι η Επιτροπή επέτρεπε στα κράτη μέλη που ήταν σε θέση να εφαρμόσουν σύστημα το οποίο καθιστά δυνατή τη διάκριση μεταξύ της προερχόμενης από μηρυκαστικά πρωτεΐνης και της μη προερχόμενης από μηρυκαστικά, βάσει της διαδικασίας που προβλέπει το άρθρο 17 της οδηγίας 90/425, τη χορήγηση σε μηρυκαστικά ζωοτροφών με πρωτεΐνη από άλλα είδη πλην των μηρυκαστικών.

Η απόφαση 2000/766

14 Στις 4 Δεκεμβρίου 2000 το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης εξέδωσε την απόφαση 2000/766 βάσει της οδηγίας 90/425 και ιδίως του άρθρου της 10, παράγραφος 4, καθώς και της οδηγίας 97/78/ΕΚ του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 1997, για καθορισμό των αρχών οργάνωσης των κτηνιατρικών ελέγχων των προϊόντων που εισάγονται στην Κοινότητα από τρίτες χώρες (ΕΕ 1998, L 24, σ. 9), και ιδίως του άρθρου της 22.

15 Κατά το άρθρο 2 της αποφάσεως αυτής:

«1. Τα κράτη μέλη απαγορεύουν τη χρησιμοποίηση μεταποιημένων ζωικών πρωτεϊνών στη διατροφή των ζώων εκτροφής που συντηρούνται, παχύνονται, ή εκτρέφονται για την παραγωγή τροφίμων.

2. Η απαγόρευση που αναφέρεται στην παράγραφο 1 δεν εφαρμόζεται στη χρησιμοποίηση:

— ιχθυάλευρων στη διατροφή ζώων άλλων από τα μηρυκαστικά, σύμφωνα με τα μέτρα ελέγχου που καθορίζονται κατά τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 17 της οδηγίας 89/662/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 1989, σχετικά με τους κτηνιατρικούς ελέγχους που εφαρμόζονται στο ενδοκοινοτικό εμπόριο με προοπτική την υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς [ΕΕ L 395, σ. 13],

— ζελατίνης μη μηρυκαστικών για την επικάλυψη των προσθέτων υλών κατά την έννοια της οδηγίας 70/524/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 23ης Νοεμβρίου 1970, περί των προσθέτων υλών στη διατροφή των ζώων (ΕΕ L 270, σ. 1),

— όξινου φωσφορικού ασβεστίου και υδρολυμένων πρωτεϊνών που λαμβάνονται με τους όρους που καθορίζονται σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 17 της οδηγίας 89/662/ΕΟΚ,

— γάλακτος και προϊόντων γάλακτος στη διατροφή εκτρεφόμενων ζώων που συντηρούνται, παχύνονται ή εκτρέφονται για την παραγωγή τροφίμων.»

16 Το άρθρο 3 της αποφάσεως αυτής προέβλεπε τα εξής:

«1. Με εξαίρεση τις παρεκκλίσεις που προβλέπονται στο άρθρο 2, παράγραφος 2, τα κράτη μέλη:

α) απαγορεύουν τη διάθεση στην αγορά, την εμπορία, την εισαγωγή από τρίτες χώρες και την εξαγωγή προς τρίτες χώρες μεταποιημένων ζωικών πρωτεϊνών που προορίζονται για τη διατροφή εκτρεφόμενων ζώων που συντηρούνται, παχύνονται ή εκτρέφονται για την παραγωγή τροφίμων·

β) εξασφαλίζουν ότι, όλες οι μεταποιημένες ζωικές πρωτεΐνες που προορίζονται για τη διατροφή εκτρεφόμενων ζώων που συντηρούνται, παχύνονται ή εκτρέφονται για την παραγωγή τροφίμων, αποσύρονται από την αγορά, από τα δίκτυα διανομής και από τις αποθήκες των γεωργικών εκμεταλλεύσεων.

2. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι τα ζωικά απόβλητα κατά την έννοια της οδηγίας [90/667] συλλέγονται, μεταφέρονται, μεταποιούνται, αποθηκεύονται ή διατίθενται σύμφωνα με την εν λόγω οδηγία […]».

17 Κατά το άρθρο της 4, η απόφαση 2000/766 τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2001 και ίσχυε έως τις 30 Ιουνίου 2001.

Η απόφαση 2001/9

18 Η απόφαση 2001/9, που εκδόθηκε από την Επιτροπή στις 29 Δεκεμβρίου 2000, καθόρισε τις λεπτομερείς προϋποθέσεις εφαρμογής της εξαιρέσεως από τις απαγορεύσεις που αφορούν τα ιχθυάλευρα, το όξινο φωσφορικό ασβέστιο και τις υδρολυμένες πρωτεΐνες που προβλέπει το άρθρο 2, παράγραφος 2, της οδηγίας 2000/766. Η απόφαση 2001/9 τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2001.

19 Το άρθρο 1, παράγραφοι 1 και 2, της αποφάσεως 2001/9 όριζε τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη επιτρέπουν τη χρησιμοποίηση ιχθυάλευρων στη διατροφή ζώων άλλων από μηρυκαστικά, μόνο σύμφωνα με τους όρους που καθορίζονται στο παράρτημα I.

2. Τα κράτη μέλη επιτρέπουν τη χρησιμοποίηση όξινου φωσφορικού ασβεστίου στη διατροφή ζώων άλλων από μηρυκαστικά, μόνο σύμφωνα με τους όρους που καθορίζονται στο παράρτημα II.»

Η εθνική νομοθεσία

20 Η προσωρινή κανονιστική ρύθμιση για την απαγόρευση της χρήσεως ζωικών πρωτεϊνών σε όλες τις ζωοτροφές για ζώα εκτροφής (tijdelijke regeling verbod dierlijke eiwitten in alle diervoerders landbouwhuisdieren, στο εξής: προσωρινή κανονιστική ρύθμιση), που εκδόθηκε στις 8 Δεκεμβρίου 2000 από το Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (Υπουργείο Γεωργίας, Προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος και Αλιείας, *Nederlandse Staatscourant* 2000, αριθ. 239), παρέπεμπε, με τις

αιτιολογικές σκέψεις της, στην οδηγία 90/425 και στην απόφαση 2000/766. Το άρθρο 2 της προσωρινής κανονιστικής ρυθμίσεως προέβλεπε τα εξής:

«1. Κατά παρέκκλιση από το άρθρο 2 της κανονιστικής ρυθμίσεως για την απαγόρευση της χρήσεως ζωικών αλεύρων σε ζωοτροφές, απαγορεύεται η παραγωγή, η επεξεργασία ή η κατεργασία, η παράδοση, η παραλαβή, η μεταφορά, η προσφορά προς πώληση, η αγορά ή η εκποίηση μεταποιημένων ζωικών πρωτεϊνών που προορίζονται για τη διατροφή εκτρεφομένων ζώων.

Η απαγόρευση που αναφέρεται στην παράγραφο 1 δεν εφαρμόζεται [στα ακόλουθα προϊόντα:]

— [ιχθυάλευρα] στη διατροφή ζώων άλλων από τα μηρυκαστικά, σύμφωνα με τα μέτρα ελέγχου που καθορίζονται σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπει το άρθρο 17 της οδηγίας 89/662/ΕΟΚ […]

— [ζελατίνη] μη μηρυκαστικών για την επικάλυψη των προσθέτων υλών […]

— [όξινο φωσφορικό ασβέστιο και υδρολυμένες πρωτεΐνες] που λαμβάνονται με τους όρους που καθορίζονται σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 17 της οδηγίας 89/662/ΕΟΚ,

— [γάλα και προϊόντα] γάλακτος.»

21 Κατά το άρθρο 3 της εν λόγω ρυθμίσεως:

«1. Υπό την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 2, απαγορεύεται από 1ης Ιανουαρίου 2001

a) η χρήση μεταποιημένων ζωϊκών πρωτεϊνών στη διατροφή των ζώων εκτροφής·

b) η εισαγωγή ή η εξαγωγή των μεταποιημένων ζωϊκών πρωτεϊνών·

c) η κατοχή ή η αποθήκευση μεταποιημένων ζωϊκών πρωτεϊνών σε εκμεταλλεύσεις στις οποίες σταβλίζονται ζώα εκτροφής, καθώς και σε επιχειρήσεις που παράγουν, εμπορεύονται, αποθηκεύουν ή φορτώνονται ζωοτροφές για ζώα εκτροφής.

2. Η απαγόρευση της παραγράφου 1, στοιχείο γ΄, δεν ισχύει μέχρι 1ης Μαρτίου 2001 για όσους έχουν στην κατοχή τους ή την κυριότητά τους μεταποιημένες ζωικές πρωτεΐνες και δηλώσουν στο Rijksdienst voor de keuring van Vee en Vlees (κρατική αρχή επιφορτισμένη με τον έλεγχο ζώων και κρέατος) το είδος, την ποσότητα και τον τόπο αποθηκεύσεως των διαθέσιμων μεταποιημένων ζωικών πρωτεϊνών και ανακοινώσουν αμελλητί σε αυτήν οποιαδήποτε μεταβολή στο είδος, την ποσότητα και τον τόπο αποθηκεύσεώς τους.»

22 Κατά το άρθρο 4 της ίδιας αυτής ρυθμίσεως, η ρύθμιση τίθεται σε ισχύ στις 15 Δεκεμβρίου 2000.

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

23 Στο επίπεδο της Ένωσης, το 1994 άρχισαν να λαμβάνονται μέτρα για την καταπολέμηση της εξαπλώσεως της ΣΕΒ. Η λήψη των μέτρων αυτών στηρίχθηκε, μεταξύ άλλων, στην οδηγία 90/425.

24 Στις 27 Ιουνίου 1994 η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση 94/381 που είχε ως αντικείμενο την απαγόρευση της χρήσεως προερχόμενων από ιστούς θηλαστικών πρωτεϊνών στη διατροφή των μηρυκαστικών.

25 Επειδή εντοπίστηκαν κρούσματα ΣΕΒ σε ζώα που γεννήθηκαν μετά τη θέση σε ισχύ της αποφάσεως 94/381, η συντονιστική επιστημονική επιτροπή που συστάθηκε με την απόφαση 97/404/ΕΚ της Επιτροπής, της 10ης Ιουνίου 1997 (ΕΕ L 169, σ. 85) (στο εξής: συντονιστική επιστημονική επιτροπή), εξέδωσε στις 27 και 28 Νοεμβρίου 2000 γνώμη με την οποία διαπίστωσε, για πρώτη φορά, την ύπαρξη κινδύνου δευτερογενούς μολύνσεως των προερχόμενων από βοοειδή προϊόντων διατροφής, λόγω της χορηγήσεως στα βοοειδή τροφών που προορίζονται για άλλα ζώα και περιέχουν ζωικές πρωτεΐνες δυνάμενες να μολυνθούν από τον φορέα της ΣΕΒ, και συνέστησε τη λήψη νέων μέτρων.

26 Στις 4 Δεκεμβρίου 2000 το Συμβούλιο εξέδωσε την απόφαση 2000/766, η οποία σκοπούσε στην περαιτέρω ελαχιστοποίηση του κινδύνου εξαπλώσεως της ΣΕΒ. Με την απόφαση αυτή, απαγορεύτηκε από 1ης Ιανουαρίου 2001 και για μέγιστη διάρκεια έξι μηνών η χρήση μεταποιημένων ζωικών πρωτεϊνών για τις ζωοτροφές όλων των ζώων εκτροφής. Η απόφαση αυτή προέβλεπε επίσης την απαγόρευση της κυκλοφορίας στην αγορά, της εμπορίας, της εισαγωγής από τρίτες χώρες και της εξαγωγής προς τρίτες χώρες μεταποιημένων ζωικών πρωτεϊνών, καθώς και την υποχρέωση αποσύρσεως των εν λόγω πρωτεϊνών από την αγορά, από τα δίκτυα διανομής και τις εγκαταστάσεις αποθηκεύσεως που βρίσκονταν στις εκμεταλλεύσεις. Οι απαγορεύσεις αυτές συνοδεύονταν από πλείονες παρεκκλίσεις, οι οποίες αφορούσαν, μεταξύ άλλων, τη χρήση ιχθυάλευρων σε ζωοτροφές για ζώα εκτός των μηρυκαστικών και τη χρήση όξινου φωσφορικού ασβεστίου.

27 Τέσσερις μέρες αργότερα, στις 8 Δεκεμβρίου 2000, το Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij εξέδωσε την προσωρινή εθνική ρύθμιση, της οποίας το άρθρο 2, παράγραφος 1, απαγόρευε την παραγωγή, επεξεργασία, κατεργασία, παράδοση, παραλαβή, μεταφορά, προσφορά προς πώληση, αγορά ή εκποίηση μεταποιημένων ζωικών πρωτεϊνών που προορίζονται για τη διατροφή ζώων εκτροφής.

28 Το άρθρο 2, παράγραφος 2, της εν λόγω ρυθμίσεως προέβλεπε παρεκκλίσεις από την απαγόρευση αυτή, ιδίως για τα ιχθυάλευρα και το όξινο φωσφορικό ασβέστιο. Η εφαρμογή των οικείων παρεκκλίσεων προϋπέθετε, ωστόσο, τη λήψη μέτρων ελέγχου που έπρεπε να καθοριστούν σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 17 της οδηγίας 89/662.

29 Κατά το άρθρο της 4, η προσωρινή εθνική ρύθμιση θα ετίθετο σε ισχύ στις 15 Δεκεμβρίου 2000, ήτοι δεκαπέντε ημέρες πριν από την έναρξη ισχύος της αποφάσεως 2000/766. Η εν λόγω ρύθμιση κοινοποιήθηκε στην Επιτροπή στις 10 Ιανουαρίου 2001.

30 Στις 29 Δεκεμβρίου 2000 η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση 2001/9, η οποία καθόρισε τις προϋποθέσεις στις οποίες υπέκειτο η χρήση, μεταξύ άλλων, των ιχθυάλευρων και του όξινου φωσφορικού ασβεστίου στις ζωοτροφές. Η απόφαση αυτή τέθηκε σε ισχύ συγχρόνως με την απόφαση 2000/766, ήτοι την 1η Ιανουαρίου 2001.

31 Οι Denkavit κ.λπ. άσκησαν προσφυγή ενώπιον του Rechtbank 's-Gravenhage (δικαστηρίου της Χάγης), επιδιώκοντας να αναγνωρισθεί ότι το άρθρο 2 της προσωρινής εθνικής ρυθμίσεως έπασχε έλλειψη νομιμότητας.

32 Οι Denkavit κ.λπ. υποστήριξαν ενώπιον του δικαστηρίου αυτού ότι το Staat der Nederlanden είχε ενεργήσει παρανόμως έναντι αυτών, κυρίως διότι επέβαλε, κατά την περίοδο από τις 15 Δεκεμβρίου 2000 έως την 1η Ιανουαρίου 2001, απαγορευτικά μέτρα στον τομέα των ζωοτροφών αυστηρότερα από τα προβλεπόμενα στην απόφαση 94/381 ή, επικουρικώς, διότι επέβαλε, κατά την περίοδο εκείνη, απαγορευτικά μέτρα στον τομέα των ζωοτροφών που δεν περιέχουν άλλες ζωικές πρωτεΐνες πλην του ιχθυάλευρου και του όξινου φωσφορικού ασβεστίου.

33 Το Rechtbank 's-Gravenhage έκανε δεκτή την προσφυγή αυτή με την αιτιολογία ότι, λαμβανομένου υπόψη του γράμματος της αποφάσεως 2000/766, ο σκοπός της ήταν να τεθούν σε ισχύ τα οικεία απαγορευτικά μέτρα ακριβώς την 1η Ιανουαρίου 2001, ούτε νωρίτερα ούτε αργότερα. Ως εκ τούτου, το εν λόγω δικαστήριο έκρινε ότι το Staat der Nederlanden, επιβάλλοντας τα απαγορευτικά μέτρα ήδη στις 15 Δεκεμβρίου 2000, ενήργησε παρανόμως.

34 Το Staat der Nederlanden άσκησε έφεση ενώπιον του Gerechtshof 's-Gravenhage (εφετείου της Χάγης), το οποίο έκρινε ότι η διαφορά που υποβλήθηκε στην κρίση του εγείρει ζητήματα ερμηνείας ορισμένων διατάξεων του δικαίου της Ένωσης.

35 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Gerechtshof 's-Gravenhage αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Πρέπει το κοινοτικό δίκαιο και ειδικότερα η οδηγία 90/425/ΕΟΚ, η απόφαση 94/381/ΕΚ και η απόφαση 2000/766/ΕΚ να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι δεν συνάδει προς αυτές εθνική απαγόρευση, όπως είναι αυτή του άρθρου 2 της προσωρινής κανονιστικής ρυθμίσεως, η οποία απαγορεύει, για λόγους προστασίας από τη ΣΕΒ [σπογγώδη εγκεφαλοπάθεια των βοοειδών], την παραγωγή και την εμπορία μεταποιημένων ζωικών πρωτεϊνών για τη διατροφή ζώων εκτροφής, αν μια τέτοια εθνική απαγόρευση

— τέθηκε σε ισχύ από τις 15 Δεκεμβρίου 2000 (ήτοι νωρίτερα από ό,τι η απόφαση 2000/766/ΕΚ), και

— ίσχυσε προσωρινώς (μέχρις εκδόσεως της αποφάσεως [2001/9] της 29ης Δεκεμβρίου 2000) και για τα ιχθυάλευρα και το όξινο φωσφορικό ασβέστιο;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

36 Με το ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, αν το δίκαιο της Ένωσης, και ειδικότερα η οδηγία 90/425 και οι αποφάσεις 94/381 και 2000/766, αντίκειται σε μια εθνική ρύθμιση που, ως μέτρο προστασίας από τη ΣΕΒ, επέβαλλε προσωρινή απαγόρευση παραγωγής και εμπορίας των μεταποιημένων ζωικών πρωτεϊνών στις τροφές ζώων εκτροφής, στο μέτρο που η απαγόρευση αυτή, αφενός, είχε θεσπισθεί και τεθεί σε ισχύ μετά την έκδοση αλλά πριν την έναρξη ισχύος αποφάσεως της Ένωσης προβλέπουσας την εν λόγω απαγόρευση και, αφετέρου, είχε εφαρμογή, πριν την έναρξη ισχύος της αποφάσεως αυτής, στα ιχθυάλευρα και το όξινο φωσφορικό ασβέστιο, ενώ για τα προϊόντα αυτά χωρούσε εξαίρεση από την επιβαλλόμενη από την εν λόγω απόφαση απαγόρευση.

37 Υπενθυμίζεται, καταρχάς, ότι, όσον αφορά την καταπολέμηση της εξαπλώσεως των ασθενειών που είναι ικανές να αποτελέσουν σοβαρό κίνδυνο για τα ζώα ή για την υγεία των ανθρώπων, όπως είναι η ΣΕΒ, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι το άρθρο 10 της οδηγίας 90/425 επιφέρει πλήρη εναρμόνιση των μέτρων διασφαλίσεως κατά των εν λόγω ασθενειών, καθορίζοντας ακριβώς τις αντίστοιχες υποχρεώσεις και την αποστολή των κρατών μελών και της Επιτροπής στον τομέα αυτό (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 26ης Μαΐου 1993, C-52/92, Επιτροπή κατά Πορτογαλίας, Συλλογή 1993, σ. I-2961, σκέψη 19).

38 Πράγματι, κατά το εν λόγω άρθρο 10, κατόπιν ελέγχου της μόνιμης κτηνιατρικής επιτροπής, η Επιτροπή θεσπίζει τα απαραίτητα μέτρα. Τα κράτη μέλη μπορούν απλώς, αν διαπιστώσουν κρούσματα ασθένειας κατά τη διενέργεια ελέγχου, να θεσπίσουν τα προβλεπόμενα από την κοινοτική νομοθεσία προληπτικά μέτρα και, για σοβαρούς λόγους προστασίας της υγείας, να λάβουν αυστηρώς περιορισμένα συντηρητικά μέτρα εν αναμονή των μέτρων που οφείλει να λάβει η Επιτροπή (βλ., υπό την έννοια αυτή, προαναφερθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Πορτογαλίας, σκέψη 9).

39 Από τη δωδέκατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 90/425 προκύπτει ότι η οδηγία αυτή εφαρμόζεται στα ζώα και στα προϊόντα που αποτέλεσαν αντικείμενο εναρμονισμένων κανόνων, οι οποίοι αριθμούνται στο παράρτημα Α της εν λόγω οδηγίας.

40 Όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας με το σημείο 39 των προτάσεών του, πρέπει κατά συνέπεια να εξακριβωθεί αν τα προϊόντα που αφορά η προσωρινή εθνική ρύθμιση, ήτοι οι μεταποιημένες ζωικές πρωτεΐνες που προορίζονται για τις τροφές ζώων εκτροφής, ενέπιπταν, κατά τον χρόνο εκδόσεως της ρυθμίσεως αυτής, στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 90/425.

41 Συναφώς, η νομοθεσία της Ένωσης στον τομέα των ζωοτροφών εξελίχθηκε σε πολύπλοκη και προηγμένη εναρμόνιση. Όπως εξήγησε ο γενικός εισαγγελέας με τα σημεία 47 έως 49 των προτάσεών του, οι μεταποιημένες ζωικές πρωτεΐνες αποτέλεσαν αντικείμενο σειράς μηχανισμών εναρμονίσεως, τόσο ως ζωικά απόβλητα όσο και ως συστατικά ζωοτροφών και υπό μορφήν απαγορεύσεως.

42 Συγκεκριμένα, κατόπιν της εκδόσεως της οδηγίας 90/667, το παράρτημα Α της οδηγίας 90/425 τροποποιήθηκε προκειμένου τα προϊόντα που αφορά η οδηγία 90/667, ήτοι τα ζωικά απόβλητα, να υπαχθούν στα μέτρα διασφαλίσεως που προβλέπει η οδηγία 90/425.

43 Ακολούθως, σύμφωνα με το άρθρο 7, παράγραφος 2, της οδηγίας 92/118, τα προβλεπόμενα στο άρθρο 10 της οδηγίας 90/425 μέτρα διασφαλίσεως είχαν εφαρμογή στα προϊόντα ζωικής προελεύσεως που αφορά η οδηγία 92/118, ήτοι στα προϊόντα ζωικής προελεύσεως που δεν υπόκεινται, όσον αφορά τους όρους υγειονομικού ελέγχου καθώς και τους υγειονομικούς όρους που διέπουν το εμπόριο και τις εισαγωγές στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα προϊόντων, στις ειδικές κοινοτικές ρυθμίσεις που αναφέρονται στο κεφάλαιο Ι του παραρτήματος Α της οδηγίας 89/662 και, όσον αφορά τους παθογόνους παράγοντες, της οδηγίας 90/425.

44 Η απόφαση 94/381, που έχει ως αντικείμενο την απαγόρευση της χρήσεως πρωτεϊνών προερχόμενων από ιστούς θηλαστικών στη διατροφή των μηρυκαστικών, εκδόθηκε στις 27 Ιουνίου 1994.

45 Επιπλέον, με την απόφαση 91/516/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 9ης Σεπτεμβρίου 1991, για την κατάρτιση πίνακα συστατικών των οποίων η χρήση απαγορεύεται στις σύνθετες ζωοτροφές (ΕΕ L 281, σ. 23), όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση 97/582/ΕΚ της Επιτροπής, της 28ης Ιουλίου 1997 (ΕΕ L 237, σ. 39), η απαγόρευση αυτή επιβλήθηκε όσον αφορά τα πρωτεϊνικά προϊόντα που προέρχονται από ιστούς θηλαστικών και χρησιμοποιούνται ως συστατικά στις σύνθετες ζωοτροφές για μηρυκαστικά.

46 Τέλος, η χρήση ζωικών πρωτεϊνών στη διατροφή όλων των ζώων εκτροφής, περιλαμβανομένων των μη μηρυκαστικών, που συντηρούνται, παχύνονται, ή εκτρέφονται για την παραγωγή τροφίμων απαγορεύθηκε με την απόφαση 2000/766.

47 Εξάλλου, η απόφαση αυτή, της οποίας το κύρος δεν αμφισβητήθηκε, είχε ως νομική βάση το άρθρο 10 της οδηγίας 90/425.

48 Από το σύνολο των ανωτέρω σκέψεων προκύπτει ότι, κατά τον χρόνο εκδόσεως της προσωρινής εθνικής ρυθμίσεως, δεν ήταν δυνατό για κράτος μέλος να απαγορεύσει την παραγωγή και την εμπορία των μεταποιημένων ζωικών πρωτεϊνών που προορίζονται για τη διατροφή των ζώων εκτροφής πέραν του μηχανισμού διασφαλίσεως που καθιέρωσε το άρθρο 10 της οδηγίας 90/425.

49 Ως εκ τούτου, πρέπει να εξακριβωθεί αν η προσωρινή εθνική ρύθμιση μπορεί να θεωρηθεί ως μέτρο διασφαλίσεως σύμφωνα με τη διάταξη αυτή.

50 Βάσει του άρθρου 10, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 90/425, κάθε κράτος μέλος οφείλει να ανακοινώσει αμέσως στα λοιπά κράτη μέλη και στην Επιτροπή οποιοδήποτε κρούσμα ζωονόσου ή ασθενείας ή άλλη αιτία δυνάμενη να αποτελέσει σοβαρό κίνδυνο για τα ζώα ή την υγεία των ανθρώπων.

51 Όσον αφορά το ζήτημα αν, κατά τον χρόνο εκδόσεως της προσωρινής εθνική ρυθμίσεως, υπήρχε κρούσμα ζωονόσου, ασθενείας ή άλλη αιτία δυνάμενη να αποτελέσει σοβαρό κίνδυνο για τα ζώα ή την υγεία των ανθρώπων κατά την έννοια της εν λόγω διατάξεως, υπενθυμίζεται ότι η προϋπόθεση αυτή πληρούται οσάκις νέα στοιχεία μεταβάλλουν σημαντικά την αντίληψη περί του κινδύνου που αποτελεί μια ασθένεια (απόφαση της 3ης Ιουλίου 2003, C-220/01, Lennox, Συλλογή 2003, σ. I-7091, σκέψη 72 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

52 Σημειωτέον, συναφώς, ότι η προσωρινή εθνική ρύθμιση θεσπίστηκε δέκα ημέρες μετά τη δημοσίευση γνώμης της συντονιστικής επιστημονικής επιτροπής της 27ης και 28ης Νοεμβρίου 2000 (στο εξής: γνώμη της συντονιστικής επιστημονικής επιτροπής), με την οποία διαπιστώθηκε η ύπαρξη κινδύνου δευτερογενούς μολύνσεως στη διατροφή βοοειδών συνεπεία της χορηγήσεως σε βοοειδή τροφών προοριζομένων για άλλα ζώα και οι οποίες περιείχαν ζωικές πρωτεΐνες που ήταν δυνατό να μολυνθούν από τον φορέα της ΣΕΒ. Η γνώμη αυτή συνιστούσε την προσωρινή απαγόρευση των ζωικών πρωτεϊνών στις ζωοτροφές.

53 Δεδομένου ότι, ναι μεν από το 1994 ελήφθησαν διάφορα μέτρα κατά της ΣΕΒ, πλην όμως νέα κρούσματα της ασθένειας αυτής εμφανίζονταν τακτικώς και, επομένως, το μέγεθος και η σπουδαιότητα του κινδύνου εξαπλώσεως της εν λόγω ασθένειας δεν ήταν ακόμη σαφή, μπορεί να γίνει δεκτό ότι η γνώμη της συντονιστικής επιστημονικής επιτροπής μετέβαλε σημαντικά την αντίληψη περί του κινδύνου που αποτελεί η ΣΕΒ και, κατά συνέπεια, δικαιολογούσε τη θέσπιση των μέτρων διασφαλίσεως που προβλέπει το άρθρο 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 90/425.

54 Η Ολλανδική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η προσωρινή εθνική ρύθμιση θεσπίστηκε από το Βασίλειο των Κάτω Χωρών τόσο ως κράτος μέλος αποστολής όσο και ως κράτος μέλος προορισμού.

55 Είναι γεγονός ότι στο άρθρο 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 90/425 προβλέπονται πολλά είδη μέτρων. Συγκεκριμένα, κατά το δεύτερο εδάφιο της διατάξεως αυτής, το κράτος μέλος αποστολής θέτει αμέσως σε εφαρμογή τα μέτρα καταπολεμήσεως ή προλήψεως που προβλέπονται από την κοινοτική νομοθεσία, και ιδίως τον καθορισμό των ζωνών προστασίας που προβλέπονται σε αυτήν ή θεσπίζει οποιοδήποτε άλλο μέτρο κρίνει κατάλληλο. Κατά το τέταρτο εδάφιο της ίδιας παραγράφου, μέχρις ότου ληφθούν τα σχετικά μέτρα, σύμφωνα με την παράγραφο 4 του εν λόγω άρθρου 10, το κράτος μέλος προορισμού μπορεί, για σοβαρούς λόγους προστασίας της δημόσιας υγείας ή της υγείας των ζώων, να λαμβάνει συντηρητικά μέτρα έναντι των οικείων εκμεταλλεύσεων κέντρων ή οργανισμών ή, σε περίπτωση επιζωοτίας, έναντι της ζώνης προστασίας που προβλέπεται από την κοινοτική νομοθεσία.

56 Η Ολλανδική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η διάκριση που εισάγει το άρθρο 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 90/425 μεταξύ κράτους μέλους αποστολής και κράτους μέλους προορισμού δεν ασκεί επιρροή εν προκειμένω. Συγκεκριμένα, η προσωρινή εθνική ρύθμιση δεν σκοπεί στη ρύθμιση του ενδοκοινοτικού εμπορίου, αλλά, γενικότερα, στην παραγωγή και την εμπορία ζωοτροφών, οπότε η ρύθμιση αυτή θεσπίστηκε από το Βασίλειο των Κάτω Χωρών τόσο ως κράτος μέλος αποστολής όσο και ως κράτος μέλος προορισμού.

57 Οι λοιπές κυβερνήσεις που υπέβαλαν παρατηρήσεις, καθώς και η Επιτροπή εκτιμούν, αντιθέτως, ότι το Βασίλειο των Κάτω Χωρών θέσπισε την προσωρινή εθνική ρύθμιση ως κράτος μέλος προορισμού.

58 Συναφώς, δεδομένου ότι η ρύθμιση αυτή δεν αφορούσε μόνον την παραγωγή αλλά και την εμπορία, περιλαμβανομένης της παραλαβής και της αγοράς ζωοτροφών εν γένει, διαπιστώνεται ότι η εν λόγω ρύθμιση ήταν ικανή να επηρεάσει τουλάχιστον τις εισαγωγές των οικείων προϊόντων.

59 Πρέπει, συνεπώς, να εξεταστεί αν η προσωρινή εθνική ρύθμιση μπορεί να θεωρηθεί ως συντηρητικό μέτρο το οποίο θεσπίστηκε από κράτος μέλος προορισμού βάσει του άρθρου 10, παράγραφος 1, τέταρτο εδάφιο, της οδηγίας 90/425.

60 Όσον αφορά την προϋπόθεση περί υπάρξεως σοβαρών λόγων προστασίας της δημόσιας υγείας ή της υγείας των ζώων κατά την έννοια της εν λόγω διατάξεως, όπως υπενθυμίστηκε στη σκέψη 51 της παρούσας αποφάσεως, η προϋπόθεση αυτή πληρούται οσάκις νέα στοιχεία τροποποιούν σημαντικά την αντίληψη περί του κινδύνου που αντιπροσωπεύει μια ασθένεια.

61 Εν προκειμένω, όπως προκύπτει από τις τρεις πρώτες αιτιολογικές σκέψεις της αποφάσεως 2000/766, εντοπίστηκαν κρούσματα ΣΕΒ σε ζώα που γεννήθηκαν το 1995, κατόπιν της εκδόσεως, στις 27 Ιουνίου 1994, της αποφάσεως 94/381 με την οποία θεσπίστηκαν οι πρώτοι κοινοτικοί κανόνες σχετικά με τον έλεγχο ορισμένων μεταποιημένων ζωικών πρωτεϊνών που χρησιμοποιούνται στις τροφές των μηρυκαστικών. Όπως διαπιστώθηκε στη σκέψη 53 της παρούσας αποφάσεως, μπορεί να γίνει δεκτό ότι η γνώμη της συντονιστικής επιστημονικής επιτροπής, με την οποία διαπιστώθηκε για πρώτη φορά η ύπαρξη κινδύνου δευτερογενούς μολύνσεως στη διατροφή βοοειδών λόγω της χορηγήσεως σε βοοειδή τροφών οι οποίες προορίζονταν για άλλα ζώα και περιείχαν ζωικές πρωτεΐνες που ήταν δυνατό να μολυνθούν από τον φορέα της ΣΕΒ, τροποποίησε σημαντικά την αντίληψη περί του κινδύνου που αποτελεί η ΣΕΒ.

62 Η έκδοση της αποφάσεως 2000/766, στην οποία η προσωρινή εθνική ρύθμιση αναφερόταν ρητώς, βασιζόταν ουσιαστικώς στη διαπίστωση της ανάγκης να απαγορευθεί προσωρινά, για προληπτικούς λόγους, η χρήση όλων των ζωικών πρωτεϊνών στη διατροφή όλων των ζώων εκτροφής που συντηρούνται, παχύνονται ή εκτρέφονται

για την παραγωγή τροφίμων. Συνεπώς, η γνώμη της συντονιστικής επιστημονικής επιτροπής, η οποία δικαιολογούσε την έκδοση της αποφάσεως αυτής, μπορούσε επίσης να δικαιολογήσει, όπως υποστήριξαν στις παρατηρήσεις τους τόσο η Ολλανδική, η Γερμανική και η Σουηδική Κυβέρνηση όσο και η Επιτροπή, τη θέσπιση της προσωρινής εθνικής ρυθμίσεως.

63 Από το άρθρο 10, παράγραφος 1, τέταρτο εδάφιο, της οδηγίας 90/425 προκύπτει ότι μπορούν να ληφθούν συντηρητικά μέτρα μέχρις ότου η Επιτροπή θεσπίσει τα απαραίτητα βάσει της παραγράφου 4 του ίδιου άρθρου μέτρα.

64 Η προσωρινή εθνική ρύθμιση θεσπίστηκε στις 8 Δεκεμβρίου 2000, ήτοι τέσσερις ημέρες μετά την έκδοση της αποφάσεως 2000/766 του Συμβουλίου, η οποία σκοπούσε ακριβώς στην απαγόρευση των ζωικών πρωτεϊνών στις ζωοτροφές από 1ης Ιανουαρίου 2001.

65 Επομένως, τα μέτρα σε επίπεδο της Ένωσης είχαν ληφθεί, αλλά δεν είχαν ακόμη τεθεί σε ισχύ, κατά τον χρόνο θεσπίσεως της προσωρινής εθνικής ρυθμίσεως από το Βασίλειο των Κάτω Χωρών.

66 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η εκ μέρους της Επιτροπής έκδοση αποφάσεως της οποίας η εφαρμογή δεν είναι άμεση δεν μπορεί να θεωρηθεί, αυτή καθαυτή, ως απαγορεύουσα σε κράτος μέλος να λάβει το ίδιο συντηρητικά μέτρα βάσει του άρθρου 9, παράγραφος 1, τέταρτο εδάφιο, της οδηγίας 89/662 (απόφαση της 5ης Δεκεμβρίου 2000, C-477/98, Eurostock, Συλλογή 2000, σ. I-10695, σκέψη 58). Τα επίμαχα στην προαναφερθείσα απόφαση Eurostock συντηρητικά μέτρα σε επίπεδο Ένωσης ισοδυναμούν με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 10, παράγραφος 1, τέταρτο εδάφιο, της οδηγίας 90/425.

67 Ένα κράτος μέλος μπορεί, επομένως, να θεσπίσει εθνικά απαγορευτικά μέτρα όπως τα προβλεπόμενα στην προσωρινή εθνική ρύθμιση, όταν ο επείγων χαρακτήρας της καταστάσεως που επικρατεί στο εν λόγω κράτος μέλος δικαιολογεί την άμεση λήψη των μέτρων αυτών για σοβαρούς λόγους προστασίας της δημόσιας υγείας ή της υγείας των ζώων.

68 Πάντως, στο αιτούν δικαστήριο, που είναι το μόνο αρμόδιο να εκτιμήσει τα πραγματικά περιστατικά της διαφοράς που υποβλήθηκε στην κρίση του, απόκειται να εξακριβώσει αν η κατάσταση στις Κάτω Χώρες, κατά τον χρόνο θεσπίσεως της προσωρινής εθνικής ρυθμίσεως, έχει τέτοιο επείγοντα χαρακτήρα.

69 Αν το δικαστήριο αυτό διαπιστώσει ότι συντρέχει η περίπτωση αυτή και, κατά συνέπεια, ότι η προσωρινή εθνική ρύθμιση μπορεί να χαρακτηρισθεί ως συντηρητικό μέτρο σύμφωνο με το άρθρο 10, παράγραφος 1, τέταρτο εδάφιο, της οδηγίας 90/425, οφείλει περαιτέρω να εξακριβώσει αν τηρήθηκε η αρχή της αναλογικότητας (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 10ης Μαρτίου 2005, C-96/03 και C-97/03, Tempelman και van Schaijk, Συλλογή 2005, σ. I-1895, σκέψη 46 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

70 Από το σύνολο των ανωτέρω σκέψεων προκύπτει ότι το δίκαιο της Ένωσης και ειδικότερα η οδηγία 90/425 καθώς και οι αποφάσεις 94/381 και 2000/766 δεν απαγορεύουν εθνική ρύθμιση η οποία, ως μέτρο προστασίας κατά της ΣΕΒ, επέβαλε προσωρινή απαγόρευση παραγωγής και εμπορίας μεταποιημένων ζωικών πρωτεϊνών στη διατροφή ζώων εκτροφής, στο μέτρο που η κατάσταση στο οικείο κράτος μέλος είχε επείγοντα χαρακτήρα ο οποίος δικαιολογούσε την άμεση λήψη τέτοιων μέτρων για σοβαρούς λόγους προστασίας της δημόσιας υγείας ή της υγείας των ζώων. Στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να εξακριβώσει αν πληρούται η τελευταία αυτή προϋπόθεση και αν τηρήθηκε η αρχή της αναλογικότητας.

Επί των δικαστικών εξόδων

71 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφαίνεται:

Το δίκαιο της Ένωσης και ειδικότερα η οδηγία 90/425/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 1990, σχετικά με τους κτηνιατρικούς και ζωοτεχνικούς ελέγχους που εφαρμόζονται στο ενδοκοινοτικό εμπόριο ορισμένων ζώντων ζώων και προϊόντων με προοπτική την υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς, καθώς και οι αποφάσεις 94/381/ΕΚ της Επιτροπής, της 27ης Ιουνίου 1994, για τη θέσπιση ορισμένων μέτρων προστασίας που αφορούν τη σπογγοειδή εγκεφαλοπάθεια των βοοειδών και τη χορήγηση πρωτεϊνών που προέρχονται από θηλαστικά, και 2000/766/ΕΚ του Συμβουλίου, της 4ης Δεκεμβρίου 2000, περί ορισμένων μέτρων προστασίας σχετικά με τις μεταδοτικές σπογγώδεις εγκεφαλοπάθειες και τη χρησιμοποίηση ζωικών πρωτεϊνών στη διατροφή των ζώων, δεν απαγορεύουν εθνική ρύθμιση η οποία, ως μέτρο προστασίας κατά της σπογγώδους εγκεφαλοπάθειας των βοοειδών, επέβαλε προσωρινή απαγόρευση παραγωγής και εμπορίας μεταποιημένων ζωικών πρωτεϊνών στη διατροφή ζώων εκτροφής, στο μέτρο που η κατάσταση στο οικείο κράτος μέλος είχε επείγοντα χαρακτήρα ο οποίος δικαιολογούσε την άμεση λήψη τέτοιων μέτρων για σοβαρούς λόγους προστασίας της δημόσιας υγείας ή της υγείας των ζώων. Στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να εξακριβώσει αν πληρούται η τελευταία αυτή προϋπόθεση και αν τηρήθηκε η αρχή της αναλογικότητας.

(υπογραφές)